

جالالددین بههرام

ھايات قىممەت

2

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۇن - سىن نەشرىياتى

جالالددین بههرام

ھايات قىممىتى

江苏工业学院图书馆
藏书章

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى
شىنجاڭ ئېلېكترون ئۇن - سىن نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

生命旅途:维吾尔文/加拉力丁著. —乌鲁木齐:
新疆美术摄影出版社:新疆电子音像出版社, 2009.12

ISBN 978-7-5469-0602-7

I. ①生... II. ①加... III. ①长篇小说—中国—当代
—维吾尔语(中国少数民族语言) IV. ①I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2010) 第 000030 号

书 名	生命旅途 (2)
策 划	艾则孜·阿塔吾拉·萨尔特肯
作 者	加拉力丁·拜克拉木
责任编辑	艾尼瓦·库迪力克
特约编辑	买买提吐尔地·米尔孜艾合买提
责任校对	古丽巴哈尔·托合塔木
特约校对	克尤木·吐尔逊
出 版	新疆美术摄影出版社 新疆电子音像出版社
地 址	乌鲁木齐市西虹西路 36 号
邮 编	830000
发 行	新疆新华书店
印 刷	新疆新华印刷厂
开 本	880×1230mm 1/32
印 张	14.25
版 次	2009 年 12 月第 1 版
印 次	2009 年 12 月第 1 次印刷
印 数	1—10000
书 号	ISBN 978-7-5469-0602-7
定 价	78.00 元 (上,下)

(书中如有缺页,错页及倒装请与工厂联系)

مۇندەرىجە

ئۈچىنچى قىسىم ئەمەل ئېتىغا مىنگەنلەر

- 419 ..... ئون تۆتىنچى باب تەقدىر - قىسمەت سىناقلىرى
450 ..... ئون بەشىنچى باب چاقناۋاتقان ئەمەل يۇلتۇزلىرى
482 ..... ئون ئالتىنچى باب قەدىمىي يۇرت ھېكايەتلىرى
513 ..... ئون يەتتىنچى باب يېرىلغان تاش
545 ..... ئون سەككىزىنچى باب خەلق چاكرىنىڭ كۆڭلى
588 ..... ئون توققۇزىنچى باب قۇترىغان توڭگۇز
627 ..... يىگىرمىنچى باب سىرلىق مۇناسىۋەتلەر

تۆتىنچى قىسىم نىقابلىق كۈشەندىلەر

- 663 ..... يىگىرمە بىرىنچى باب بەربات بولغان ئەقىدىلەر
708 ..... يىگىرمە ئىككىنچى باب كۆڭۈلسىز ئاقىۋەتلەر
..... يىگىرمە ئۈچىنچى باب قىممەت توختىغان «ئون
744 ..... تىيىن»
781 ..... يىگىرمە تۆتىنچى باب ئەمەل ئېتىدىن چۈشكەندە
824 ..... يىگىرمە بەشىنچى باب نومۇس كۈچىدىن
864 ..... خاتىمە

ئۈچىنچى قىسىم

ئەمەل ئېتىغا مىنگەنلەر

ئون تۆتىنچى باب

تەقدىر - قىسمەت سىناقلىرى

«تەلەينى نەگە بارىسەن؟ دېسە، دوقا ماڭلايغا» دەپتىكەن. بۇ گەپنى كوناىلار ھەزىل قىلىپ دېدىمۇ ياكى دوقا ماڭلاي راستىنلا ئاشۇنداق تەلەيلىكمۇ، بۇنىڭغا بىر نېمە دېمەك تەس! بۇ چاغقىچە: «پالانى دوقا ماڭلايغا خەزىنە ئۇچراپتۇ» دېگەننى ئاڭلاپ باقمىدۇق. شۇنىڭغا قارىغاندا تەلەيمۇ ئۆزى مايىل بولغان ئادەملەرنى تېپىپ شۇنىڭ بېشىغا قونسا كېرەك! توغراق ناھىيە قوتانكۆل يېزىلىق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۈجىلىقىنى بىر يىلدەك ئىشلىگەن پەخرۇللانى بىردىنلا ئۆستۈرۈپ، ئۇنىڭغا «تارشىلىق» يېزا خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىرىنچى قول باشلىقى، پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۈجىسى دېگەن قوش يۇلتۇزلۇق ئەمەل تاجىسىنى كىيگۈزدى. ئۇ پېشانىسىدا چاقناۋاتقان قوش يۇلتۇزنىڭ مەسئۇلىيىتى ئېغىر ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. شۇنداقلا پارتىيە، ھۆكۈمەت ۋە خەلق بەرگەن ھوقۇقنىڭ قەدرىگە يەتمەسە تېخىمۇ بولمايتتى. پەخرۇللا بۇ خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىپ كېتەلىشىگە ئىشىنەتتى. ئۇنىڭدا شۇنداق تۇغما قابىلىيەت بار ئىدىكى، ئوقۇغۇچىلىق ۋاقتىدىن باشلاپلا ئۆزىگە تاپشۇرۇلغان خىزمەتلەرنى ئېدىتلىق، سەرەمجان، مەسىلە كۆرۈلمىگىدەك بېجىرەتتى.

ئۇ «تارشىلىق» قا يېزا باشلىقى بولۇپ بارغاندىن كېيىن، بىرەر ئايغىچە ئىشخانىسىدىمۇ ئولتۇرمىدى. يېزىنىڭ ئەڭ يىراق

كەنت، مەھەللە، ئۆتەڭ، جاڭگال، قۇملۇقلىرىغىچە نەچچە نۆۋەت ئايلىنىپ، بۇ يېزىنىڭ دېھقانچىلىق ۋە چارۋىچىلىق رايونى ئىكەنلىكى، بىراق دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ نامراتلىق ئىچىدە ياشاۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. ئەلۋەتتە پەخرۇللا يۇرت بېشى ئىكەن يۇرت خەلقىنىڭ بېشىنى سىلاپ، دەردىگە دەرمان بولۇشى، قورسىقىنى تويغۇزۇپ، ئۇچىسىنى يېپىشى، بىر رەھبەرنىڭ قىلىشىغا تېگىشلىك ئەقەللىي ئىشى ئىدى.

يېزىلاردا ئىشلەش ھەقىقەتەن جاپالىق، پەخرۇللا بىر كۈن كەچكىچە ئېتىزلىق، خامان، مال - چارۋا ئېغىللىرى، قوي قوتانلىرى، نامراتلارنىڭ ئۆيلىرىنى ئايلىنىپ، دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ ھالىغا يەتتى. ئۇلارنىڭ يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەك، يوتقان - كۆرپە، كىگىز ھەتتا يېقىلغۇلىرىغىچە ھەل قىلىپ، دەردىگە دەرمان بولدى. يېزىلىق ھۆكۈمەتنىڭ كۈچى يەتمىگەن يەرلىرىنى يۇقىرىغا دوكلات يېزىش، ئۆزى بېرىپ ئەھۋاللىشىش ئارقىلىق، ئۇرۇقلۇق، ئوغۇت، دېھقانچىلىق سايمانلىرى، بالىلىرىنىڭ ئوقۇشلىرىغىچە، ئۆزىگە قالدۇرۇلغان «قالدۇرۇق» يەرلەرگىچە كۆڭۈل بۆلۈپ، ئۇلارنى خاتىرجەم ئىشلەشكە شارائىت ياراتتى.

پەخرۇللا پۈتۈن زېھنىي قابىلىيىتىنى خىزمەتكە سەرپ قىلدى. ئۇنىڭ ئەجرى تېزلا كۆزگە كۆرۈنۈپ، دېھقان - چارۋىچىلار «ئۆزىمىزنىڭ شاپائەتچىمىز» دېيىشتى. شۇڭا، ئۇلار پەخرۇللانىڭ ئۆيىگىمۇ ئىزدەپ كېلىپ ھال ئېيتىپ، قانداق قىلغاندا ھاللىق سەۋىيىگە يېتىشنىڭ چارە - تەدبىرلىرىنى دېيىشەتتى. تالاش - تارتىش قىلىشىپ، ۋارقىرىشىپ - جارقىرىشىپ كېتەتتى. ئۇلارنىڭ بەس - مۇنازىرىلىرىدىن يەنە قانداق مۇھىم ئامىللارنىڭ كەم بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلاتتى. پەخرۇللا بەزىدە يەۋاتقان تامىقىنى تاشلاپ، بىرەر دېھقان ياكى چارۋىچىنىڭ ئىشىنى بېجىرىشكە چىقىپ كېتەتتى. بارا - بارا

جالالەدىن پەھىلم ئىسىملىرى

ئايالار، پەسىللەر ئۆتكەنسېرى، ئۇنىڭ جاپالىق ئەجرىنىڭ شېرىن مېۋىسى كۆرۈلۈشكە باشلىدى. تارشىلىق يېزىسىنىڭ بىرقانچە كەنت - مەھەللىلىرىدە دېھقانچىلىق ۋە چارۋىچىلىقتىن كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەر بارلىققا كەلدى. بۇنىڭدىن يۇقىرى رەھبەرلىك تولىمۇ مەمنۇن بولدى.

بىر شەنبە كۈنى پەخرۇللا تارشىلىق يېزا بازار باشلانغۇچ مەكتىپىنىڭ سىنىپلار ئارا ئېلىپ بېرىلغان تەنتەربىيە مۇسابىقىسىگە تەكلىپ بىلەن قاتناشتى. مەيداندا ۋاسكېتبول، يۈگۈرۈش، سەكرەش، دارغا يامىشىش دېگەندەك تۈرلەر بويىچە مۇسابىقە قىلىپ كەتكەنىدى. تەكشۈرۈپ باھالىغۇچىلار، مەكتەپ رەھبەرلىرى، يېزىلىق ھۆكۈمەتتىن پەخرۇللا، ئىشخانا مۇدىرى، كاتىپ قاتارلىقلار يەل - يېمىشلەر تىزىلغان ئۈستەللىر ئەتراپىدا ئولتۇرۇپ مۇسابىقە كۆرۈۋاتاتتى. تۇيۇقسىزلا دەرۋازىدىن توغراق ناھىيە ئاياللار بىرلەشمىسى نامىدىن، يېزا مەكتەپلىرىگە خىزمەت تەكشۈرۈپ كەلگەن پەزىلىيە قاتارلىق بىرقانچە ئاياللار كىرىپ كەلدى. ئۇلارمۇ مۇسابىقە كۆرۈپ، بىردەم ئولتۇرغاندىن كېيىن بىرقانچە كەنت مەكتەپلىرىنى نۇقتىلىق تەكشۈرىدىغانلىقىنى ئېيتىپ مېڭاشتى. پەخرۇللا پەزىلىيەنى چەتكە تارتىپ:

— تەكشۈرۈش تۈگىگەندە ئىشخاناغا كېلىڭ، ئۆيگە بىللە قايتىمىز، — دەپ پىچىرلىدى.

پەخرۇللا قوتانكۆل يېزىسىدا مۇئاۋىن شۇجى بولغان چاغلىرىدىمۇ پەزىلىيە ئاياللار بىرلەشمىسى نامىدىن پات - پاتلا مەكتەپ خىزمەتلىرىنى، ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەلەپ - ئارزۇلىرىنى تەكشۈرۈپ باراتتى. كەچتە ئىككىسى ئۆيگە قايتقاندىن كېيىن پەزىلىيە: «پالانى مەكتەپنىڭ ئۇ نېمىسى كەم، بۇ نېمىسى بۇزۇلغان»، «پوكۇنى مەكتەپنىڭ سىنىپلىرىنى قايتا سالمىسا خەتەرلىك»، «نامرات بالىلارنى يېزىلىق ھۆكۈمەت يۆلىمىسە كىم

يۆلەيدۇ؟» دېگەندەك تاپا - تەنلەرنى ياغدۇرۇۋېتەتتى.
بۈگۈن ئۇلارنى مال باققۇچى بالا قاتمۇقات كۆرپىلەر
سېلىنغان ئېشەك ھارۋىسىدا ئەكىلىپ قويۇپ قايتىپ كەتتى.
پەزلىيە ئادىتى بويىچە خېمىر يۇغۇرۇۋېتىپ كۆكتات، گۆش
توغراۋېتىپ، يېزا مەكتەپلىرى ھەققىدە بىرمۇنچە كايىغاندىن
كېيىن، ئۆزلىرىنىڭ تۇرمۇشىدىكى تاققا - تۇققا گەپلەرگە
چۈشتى.

— ئابىدە تۇغقاندا بىر بارغانچە، بالىسى ئۈچ ياشتىن ئېشىپ
قالدى، يوقلىيالىمىدۇق. ئىسھاق «بۇ خەققە ئەمەللا بولسا
بولغۇدەك» دەپ ئويلاپ قالمىغاندۇ.

— ئۇلارنىڭ شەھەردە خىزمىتى جىددىي، مېنىڭمۇ يېزىدىكى
ئىشلىرىم چېچىمىدىن تولا. زىيالىي بولغاندىن كېيىن توغرا
چۈشىنەر.

— ئۈكەم ئەر كىن ئوقۇشتىن قايتىپ كېلىپ گۈلىستان
بىلەن توي قىلغاندا كۆرۈشكەنچە، ھازىر بالىسى ئالتە ئايلىق
بوپتۇ، مۇبارەكلەپ بېرىپمۇ قويىمىدۇق.

— قىزىقكەنسز پەزلىيە، ئۇلار 70 نەچچە كىلومېتىر
يىراقلىقتىكى شەھەردە تۇرسا، قايسى ۋاقىتتا يوقلاپ بارالايمىز؟
ئۇلار ئىسھاق بىلەن ئابىدە، يېڭىدىن ئۆيلۈك - ئوچاقلىق
بولغان ئەر كىن، گۈلىستانلارنىڭ ئۆيىنى، يېڭى تۇغۇلغان
بالىلىرىنى مۇبارەكلەپ كېلىش كۈنىنى بېكىتكەندىن كېيىن،
پەزلىيەنىڭ كۆڭلىگە بىر ئىش كەلدى بولغاى، پەخرۇللاغا
قارىدى:

— بىر ئىشقا بەكمۇ ھەيران بولۇۋاتىمەن دېسە، — دېدى
پەزلىيە خېمىرنى پىلتە قىلىۋېتىپ، — ئاقتاملىق ئابلىز
توختى دېگەن ئادەم ئىدارىمىزغا تېلېفون قىلىپ، «گۈلىپىيە
قاچان ئوقۇش پۈتكۈزىدۇ؟» دەپ سورىغانى، 7، -، 8 - ئايلاردا
دەپ قويدۇم.

— ئۇ ئادەم سىزنى قانداق تونۇيدۇ؟
— دادامنىڭ يېقىن ئاغىنىسى. ئىسھاق بىلەن ئابدەننىڭ
توپىدا باشتىن - ئاخىر بار.
— گۈلپىيەگە بىرەر گېپىڭىز بارمىدى؟ دەپ سوراپ
باقمىدىڭىزمۇ؟

— سورىدىم. ئۇ ئادەم «ھېچ ئىش يوق، ئوغلۇم بىلەن تولۇق
ئوتتۇرىدا ساۋاقداشكەن» دەپلا تۇرۇپكىنى قويۇۋەتتى.
— چۈشىنىشلىك، — پەخرۇللا كۈلۈپ قويدى، — ئاشۇ
توپىدا ئەر - خوتۇن ۋە ئوغلنىڭ كۆزى گۈلپىيەگە چۈشكەن
گەپ. ئۇ بالا ئۆزى تېلېفون قىلالماي، دادىسىغا يېلىنغان بولۇشى
مۇمكىن.
— ھەرقانچە قېلىن بالىمۇ كۆڭۈلگە تالىق ئىشنى دادىسىغا
دەپ بۆرمەس.

— ئۇنداقتا، ئانىسى «ئارىلىشىۋاتقان قىزنىڭ بارمۇ؟» دەپ
سورىغان بولسا، گۈلپىيە تۇغرۇلۇق گەپ ئاچقان بولۇشى
مۇمكىن.

— بۇ پەرىزىڭىز توغرا، ئۇ بالىنىڭ ئاتا - ئانىسى ھەم ئۆزى
سىزگە قانداقراق تەسىرات بەردى؟

— دادام ئۇنداق - مۇنداق ئادەملەر بىلەن ئارىلاشمايدۇ.
ئوغلى ئەختەم خېلىلا يېقىشلىق بالىكەن. ئۇ لەنجۇ مىللەتلەر
ئىنستىتۇتىدا ئوقۇيدىكەن. بەلكىم ھازىر خىزمەت
قىلىۋاتقاندۇر.

— گۈلپىيە ئوقۇشقا ماڭىدىغان ۋاقتىدا بۇ توغرۇلۇق
سىزگە بىر نېمە دېمىدىما؟

— توۋا دەڭ، گۈلپىيە ئۇنداق قېلىن قىزلاردىن ئەمەس.
— ئەمدى ئوغلنىڭىز ئەزھەر ئۈرۈمچىدىن بىرنى تېپىپ
كەلمىسلا بولاتتىغۇ.

— كەتكىلى تېخى بىر يىل بولمىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە

ساقچى مەكتەپتە قىز - ئوغۇللارنىڭ مۇھەببەتلىشىشىگە يول قويمايدىكەن، قالدسى ئوغلىمىزنىڭ ئىنساپىغا باغلىق.

— ھەببەللى، ماۋۇ گېپىڭىز بولىدۇ. ئىنساپى بولمىسا، بۇ ئىشتا ئاتا - ئانىنىڭ دېگىنى ھېساب ئەمەس. — دەيدى پەخرۇللا قولىدىكى گېزىتىنى قويۇپ، — ئەليارنىڭ ئوقۇشى قانداقراق كېتىۋاتىدۇ؟

— سىز ئالدىراشچىلىقتا بالىلار بىلەنمۇ كارىڭىز بولمىدى. ئەليارنىڭ ئوقۇشى ياخشى. لېكىن، كۆڭلى بەك نازۇك، كىچىككىنە ئىشلاردىنمۇ ئاغرىنىپ، كەم سۆزلىشىپ كېتىدۇ. گەپ قىلسا مىچچىدە يېشىنى ئېقىتىپ تۇرغان.

— بالىلارنىڭ كىچىكى دەپ ئۆزىڭىز ئەرگە ئۆگىتىۋەتكەن. — بۇ يىل ئۇمۇ تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتكۈزۈپ، تولۇق ئوتتۇرىغا ئىمتىھان بېرىدۇ.

شۇ كۈنى كەچتە پەخرۇللا ئەليارنىڭ تاپشۇرۇق دەپتەرلىرىنى تەكشۈرۈپ، ماتېماتىكا، فىزىكا، خىمىيىلەردىن سوئال سورىدى. ئاندىن بىرنەچچە فورمۇلا تۈزۈپ، ئىشلىتىپ باقتى. ئەليارنىڭ تەمتىرىمەي، دادىسىدىن سورىماي فورمۇلانى يەشكىنىنى كۆرۈپ، پەخرۇللانىڭ كۆڭلى خېلىلا ئەمىن تاپتى. ئىچىدە: پەزىلىيە چىڭ تۇتۇپ، ئۆزى يېتەكچىلىك قىلمىغان بولسا، بۇنداق بولۇشى تەس ئىدى، دەپ ئويلىدى. يەنە بىر تەرەپتىن ئايالىغا ئىچى ئاغرىپ قالدى. دېمىسىمۇ پەزىلىيەنىڭ ئاياللار بىرلەشمىسىدىكى رەئىسلىك خىزمىتى ئېغىر بولۇپ، ھەرخىل يىغىنلار، ئاياللارنى تۈركۈملەپ تەربىيەلەش، يېزىلارغا پات - پاتلا بېرىپ خىزمەت تەكشۈرۈش، ئانا - بالىلار خىزمىتى، ھەتتا ئائىلىدە كۆرۈلگەن مەسىلىلەرگىچە قول تىقىپ ئىشلىيىتى. شۇڭا، يۇقىرىدىن - تۆۋەنگىچە مۇناسىۋەتلىك ئورگانلار ئۇنى مۇكاپاتلايتتى، تەقدىرنامىلەرنى بېرەتتى. تېخى بىرنەچچە ئاينىڭ ئالدىدا يۇقىرىدىن كەلگەن كادىرلار ئۇنىڭ تەرجىمىھال

خاراكتېرلىك يەككە ماتېرىيالىنى تۇرغۇزۇپ، رەسىملەرگە تارتىپ ئېلىپ كېتىشتى.

پەخرۇللا ئەتىسى يەكشەنبە بىر كۈنى ئوتۇن يېرىش، ھويلا - ئاراملارنى تازىلاش، گۈللەرگە سۇ قويۇش ... تەك ئائىلە ئىشلىرىنى قىلىشىپ بېرىپ، كەچلەپ تارشىلىق يېزىسىغا ۋېلىسىپىت بىلەن يۈرۈپ كەتتى. لېكىن ئۇ ھەپتە ئارىلىقىدا يېنىپ كەلدى. ئادەتتە بىرەر ئاي ياكى ئىككى - ئۈچ ھەپتىدە بىرەر قېتىم كېلىشكە ۋاقىت چىقىرالايتتى. پەخرۇللا گېزىتكە ئورالغان بىر نېمىنى ۋېلىسىپىتنىڭ ئارقىسىدىن ئېلىپ ئۆيگە ئالدىراپ كىرىپ كەلدى.

— بىر نېمىڭىز ئۇنتۇلۇپ قالغان ئوخشىمامدۇ؟ تېخى ئالدىنقى كۈنلا كەتكەنتىڭىز.

— كېلىڭ ئولتۇرۇڭ، — پەخرۇللانىڭ چىرايى جىددىيلەشكەندى، — مەسلەھەتلىشىدىغان بىر ئىش بار. نېمە قىلارمىنى بىلمەيلا قالدىم.

— ۋاي خۇدايىم، ئادەم قورقۇتماڭا، قېنى تېز دەڭ. تۈنۈگۈن ئەتىگەندىلا بوستان ۋىلايەتلىك تەشكىلات بۆلۈمىدىن پەخرۇللانى تېلېفون ئارقىلىق چاقىرتقاندى. مال باققۇچى ئۇنى ئېشەك ھارۋىسىدا توغراق ناھىيىلىك يولۇچىلار بېكىتىگە ئەكەلپ قويىدى.

ئۇ ئاپتوبۇسقا چىقىپ ئەڭ ئاخىرىدىكى دېرىزە تۈۋىگە كېلىپ ئولتۇردى. ئەمما، نېمە ئۈچۈندۇر ئۇنىڭ كۆڭلى ئويۇپ، يۈرىكى ئەنسىز سېلىپلا تۇراتتى. تەشكىلات بۆلۈم ئەلۋەتتە بىكارغا چاقىرمايدۇ. ئۇ زادى نېمىنى خاتا قىلدى؟ ئەگەر خىزمەت توغرىلىق بۇيرۇق ياكى ئىشلەپچىقىرىش ھەققىدىكى يوليورۇق، كۆرسەتمىلەر بولسا تېلېفون، ھۆججەت، خەت ئارقىلىق ئۇقتۇرسا بولىدۇغۇ ياكى يېزا كادىرلىرىدىن بىرەرى كۆرەلمەسلىك قىلىپ چىقىم يوللىدىمۇ؟ ھېچنېمە دېگىلى

بولمايدۇ. پەخرۇللانىڭ پېيىگە چۈشكەن بىرەرى ئەمەل، مەنپەئەت، مەنمەنلىك تاللىشىپ، يۇقىرىغا مەلۇمات سۇنسا سۇنىۋېرىدۇ. ھازىرقى ئۇيغۇر جەمئىيىتىدە ئېقىۋاتقان ئەڭ «كاتتا» ھۈنەر شۇ تۇرسا! بەزى ئەمەلدارلارمۇ شۇنىڭغا كۆنۈك بولۇپ، تېزى بىلەن مېزىنى ئايرىماي بىردەمدىلا كېپىشىنى ئاسماندا، ئۆزىنى يەردە توپا چىشلىتىپ قويدۇ. كۈنلارنىڭ: «پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىدا خىزمەتتە بولۇش، خۇددى شىرغا مىنىۋېلىپ، چۈشەلمىگەندەك ئىش...» دېگىنى بىكار ئەمەس ئىكەندە! چۈنكى، غەمماز^① لار پادىشاھنىڭمۇ كۆزىنى كۆرمەس، قۇلقىنى ئاڭلىماس قىلىپ قويدىكەن ئەمەسمۇ!

كۆڭۈلسىز خىياللار ۋە ئەندىشىلەر بىلەن پەخرۇللا تەشكىلات بۆلۈمىگە بېشى بىلەن كىردىمۇ ياكى پۇتى بىلەنمۇ ئۆزىمۇ بىلمىدى. لېكىن، تەشكىلات بۆلۈم باشلىقى ئۇنىڭغا «ئەمەلنى ئۆستۈرۈش ۋە بېكىتىش» ھەققىدىكى ھۆججەتنى تۇتقۇزۇپ، ئۇنىڭ قولىنى چىڭ سىقتى.

— بوستان ۋىلايەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 9 - نومۇرلۇق ھۆججىتى روھى بويىچە، سىز ئاقتام ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتى ئىنقىلابىي كومىتېتىغا مۇئاۋىن ھاكىملىققا ئۆستۈرۈلۈپ، خىزمەتكە تەيىنلەندىڭىز. مۇبارەك بولسۇن!

.... ئىككى كارىۋات قىرىدا بىر - بىرىگە قاراپ ئولتۇرغان ئەر - خوتۇن نېمە دېيىشنى بىلمەي، خېلىغىچە سۈكۈتكە چۆمدى. بولۇپمۇ ھەيرانلىق ئىلكىدە ئاغزى ئوچۇقلا قالغان پەزىلىيە نە خۇشال بولۇشنى، نە خاپا بولۇشنى بىلمەيتتى.

— توۋا، — دېدى ئۇ ئاللىقىنى مەيدىسىگە قويۇپ، — قوتانكۆلدە بىر يىل ئىشلەپ، ئىشلارنى رەتكە سېلىۋىدىڭىز،

① غەمماز — چېقىمچى، گەپ توشۇغۇچى.

چاللىرىنىڭ پەھىملىرى

تارشىلىق يېزىسىغا يېزا باشلىقى، مۇئاۋىن شۇجى قىلىپ يۆتكىدى. بۇ يېزىدا ئىككى يىل ئىچىدە نۇرغۇن قان - تەر سىڭدۈرۈپ، ئەمدىلا ئەجىر مېۋىلىرى كۆرۈنۈۋىدى، ئۇنى باشقىلارغا بېرىپ، ئاقىتامغا مۇئاۋىن ھاكىم قىلىپ بەلگىلەپتۇ. ئورنىڭىز ئىسسىماي ئۆتىدىغان بولىدىغۇ، ئەمدى مەن قانداق قىلارمەن؟

— سىزنىمۇ ئاقىتام ناھىيىلىك ئاياللار بىرلەشمىسىنىڭ مۇئاۋىن رەئىس ئەمىلىڭىز بىلەن يۆتكەيدىغان بولىدۇ.

— بۇنى خېلىلا ئەتراپلىق ئويلىشىپتۇ، — پەزلىيە دەرھاللا ئېرىگە قارىدى، — ئەلىيارنىمۇ ئاقىتامغا يۆتكەپ ئەكىتىمىزما؟
— بىر - ئىككى ئاي قالغاندا بالىنى يۆتكەسەك، يات مەكتەپكە ئۆزلىشىپ كەتمىكى تەس، شۇڭا ئاناغا ھەمراھ بولۇپ چوڭ ئۆيدە تۇرغاچ تۇرسۇن.

پەخىرۇللا ھازىردىن تارتىپ ئۆي سەرەمجانلىرىنى يىغىشتۇرۇش، ساندۇق - چامادانلارغا قاچىلاش، ئىلاج بار ئىنچام، يىغىنچاق بولۇش ھەققىدە سۆزلەۋېتىپ، ئۈستەلدىكى گېزىتكە ئورالغان نەرسىگە كۆزى چۈشۈپ قالدى - دە، گېزىتنى ئېچىپ، ئىچىدىن يېشىل مۇقاۋىلىق چوڭ ھەم خېلىلا سالماق بار توپلامنى ئالدى. ئۇ قىزىل لېنتا قىستۇرۇلغان يەرنى ئېچىپ پەزلىيەگە كۆرسەتتى:

— بۇ نازىنىنى تونۇدىڭىزمۇ؟

— ۋىيەي، مېنىڭ سۈرىتىمغۇ بۇ.

— ۋۇي سىزىمىدىڭىز؟ مېنىڭ رەپقەمگە ئوخشايدىغان

گۈزەلەكەن، دەپ ئەكەپتىمەن.

— بولدى، ئادەمنى مەسخىرە قىلماڭ، قېرىپ قالغاندا

نەدىكى گۈزەلەكەن ئۇ؟

— قېرىپ قالغاندىكى سىن - سىپاتىڭىز بۇنداق لاتاپەتلىك

بولسا، ياشلىقىڭىزدا پەرىشتىمىدىڭىز؟

— كونا لەقمەلەرنى ئەسكە سالماڭە....

— ئەمدى بىلىدىم، ئەسلىدە سىز راستتىنلا پەرىشتىكەنسز دە! تەلەپ قويسام مېنى قوبۇل قىلارسىزمۇ؟

— ۋاي - ۋۇي، سىزگە زادى نېمە بولدى؟ ئەجەب كونا خامانلارنى سورۇپ كەتتىڭىز؟

— ئامراقلىقىم، ھەۋىسىم، زوقۇم كېلىپ ...

— بۇ چاغقىچە ماڭا ئۆچمىدىڭىز؟

— زىنھار... زىنھار... بۇ قېتىمقى سىزگە بولغان ئىشتىياقىم بىردىنلا قاناتلاندى! پەلەكتە پەرۋاز قىلدى!

— سەۋەبىنى ئوقسام بولامدۇ؟

— ئەلۋەتتە، — پەخرۇللا ئايالىنى يۈز تۇرا ماختاش سەل تەس كەلگەندەك قىلاتتى، — زىممىڭىزگە ئارتىلغان ئائىلىنىڭ، بالىلارنىڭ، ئانامنىڭ جاپاسىمۇ ئاز ئەمەس. شۇنداق تۇرۇقلۇق ھەرخىل خىزمەتلەرنى ياخشى ئورۇنداپ، ئاپتونوم رايون، ۋىلايەت، ناھىيىگە قەدەر كۆپ قېتىم مۇنەۋۋەر پارتىيە ئەزاسى، ئىلغار ئوقۇتقۇچى، پەرزەنتلەرنى تەربىيەلەشتىكى ئۈلگىلىك باغۋەن، ئاياللار خىزمىتىدىكى نەمۇنىلىك خىزمەتچى، ئانا - بالىلار مەنپەئىتىنى قوغداشتىكى پىداكار ئانا... دېگەندەك نۇرغۇنلىغان شەرەپ ساھىبى بولۇپ مۇكاپاتلاندىڭىز. مانا ئەمدى مەملىكەتلىك ئەمگەك نەمۇنىچىلىرى توپلىمىغا كىرگۈزۈلسىڭىز. بۇ بىر ئايال ئۈچۈن ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس!

— رەھمەت سىزگە، پەخرۇللا، مۇشۇ گەپلىرىڭىزنى ئاڭلاپ، ھاردۇقۇم چىققاندەك بولدى. ئەمما سىزگە ئاياللىق سۈپىتىم بىلەن يېقىن ياردەمدە بولالمايدىم.

— سىزنىڭ ئائىلىنىڭ، بالىلارنىڭ، چوڭ ئۆيىنىڭ يۈكىنى ئۈستىڭىزگە ئالغانلىقىڭىزنىڭ ئۆزى، مېنىڭ خىزمىتىمنى قوللىغانلىقىڭىز بولىدۇ. بۇنىڭدىن ئارتۇقمۇ ياردەم بولامدۇ؟

پەخرۇللا ئىشخانىسىدىكى كىتاب - ماتېرىياللىرىنى

يىغىشتۇرۇش ئۈچۈن تارشىلىق يېزىسىغا كېتىپ قالدى. كۆڭلى بۆلەكچىلا بولۇپ، ئۆپكىسى دەممۇ دەم ئۆرلەپ تۇرغان پەزىلىيە مېھمانخانغا ھارغىن ھالدا كىرىپ كەلدى - دە، دېرىزە ئالدىدا توختىدى. دېرىزە تەكچىسىدىكى تەشتەكلەردە مەخمەل گۈل، كۈندە باھار، پىلىپىل گۈللەر ھۇپپىدە ئېچىلىپ كەتكەنىدى. پەزىلىيە ئۇلارغا قارىغانسېرى، كۆزلىرىدە لىپمۇلىق سۈزۈك ياشلار كۆرۈندى.

پەزىلىيەنىڭ ئايالىنى يۈرىكىدىن چىقىرىپ ماختىشى، پەزىلىيەنى خۇش قىلدى دېگەندىن كۆرە، تارتقان كۈنلىرىنى ئەسكە سالدى، دېگەن تۈزۈك ئىدى. ئۇ ئېرىنىڭ مەدھىيىلىرىدىن قانات چىقىرىپ كۆكتە پەرۋاز قىلسا بولاتتى، بىراق ئىچى - ئىچىدىن ھەسرەتلىك بىر پىغان ئۆرلىدى. بولۇپمۇ «بىر ئايال ئۈچۈن ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس» دېگەن مۇشۇ يېرىم جۈملە سۆز پەزىلىيەنىڭ تارتقان جاپا - مۇشەققەت زەردابلىرىنى بىر يوللا يۇيۇۋەتكەن شىپالىق يامغۇر بولماي، بەلكى يارەنسەز، ھەمقامسەز، ھەمراھسەز، تىكەندەك يالغۇزچىلىقتا تۆككەن ئاچچىق ياشلىرىنى كۆرسىتىپ بەرگەن ئەينەك بولدى. شۇنداق! «تۈتۈننىڭ ئاچچىقىنى مورا بىلەر» دېگەندەك، ئۆينىڭ قىشلىق - يازلىق كەم - كۈتلىرى، ھەر ئايدا ئاشلىق دۈكىنىدىن ئەكەلىدىغان ئايلىق نورما، بالىلارنىڭ كىر - قاتلىرى، ئاش - تامىقى، دەرسلەرنى تەكشۈرۈپ ياردەم بېرىش، چوڭ ئۆيىدىكى قېرىلارنىڭ پات - پاتلا كېسەل بولۇپ قېلىشى، ئىككى ئۆي ئوتتۇرىسىدا قاتراپ يۈرۈپ تاماق ئېيتىشتەك قۇيرۇقى ئۈزۈلمەي ئالدىرىتىۋاتقان ئىشلاردىن سىرت، ئىدارىدىكى خىلمۇخىل خىزمەت تۈرلىرى ... بۇ بىر ئايال ئۈچۈن ئەمەس، نەچچە ئايالنىڭمۇ يەلكىسىنى تۈگەمەن تېشىدەك باسىدىغان ئېغىر ئىشلار، ئەلۋەتتە!

پولكوۋنىڭ ئائىلىسىدە خۇددى مەخمەل قۇتا ئىچىدىكى